

^ UDOTVORNI TE I KONI N

ФАСАДИТЕ НА СТАРАТА ГРАДБА НА МАНАСТИРОТ, КОИ СЕ ОД ИДИОРИТМИСКИОТ ПЕРИОД

Пишува:
Александра ВАСИЛЕВСКА

Во мал залив, на источниот брег од Атоскиот полуостров, на два часа оддалеченост од манастирите "Ес-фигмен" и "Пантократор", на 50 метри надморска височина, се издигнуваат цврстите градби на манастирот "Ватопед". Од далечната 1406 година, кога императорот Константин IX Мономах го потпишал типикот, па сè до денес, овој манастир го зазема второто место во хиерархијата на Светогорските манастири.

Според историските податоци, во XIV век силна бура го потопила чамецот во кој пловел помалиот син на императорот Теодосиј - принцот Аркадиј. Се смета дека го спасила Пресвета Богородица, а многу подоцна го пронашле како спие под некоја дива грмушка на брегот од заливот. Како благодарност за Богородица што му го спасила синот, императорот Теодосиј го изградил манастирот "Ватопед", кој всушност бил наречен според името на грмушката (vatos) и дете (paidy).

Освен овој податок, веродостоен е и тој дека манастирот го добил името според карактеристичните бодликави грмушки, кои никнувале секаде на таа страна од брегот. Историски може да се потврди дека изградбата на манастирот била почната во 972 година, годината

кога на првиот типик се потпишал императорот Јован Цимијски. Според преданијата, основачи на "Ватопед" биле тројца монаси: Атанасиј, Антониј и Николај, кој подоцна станал игумен на манастирот. Другите двајца биле дојдени како ученици (приврзаници) на Свети Атанасиј (основач на првата Лавра).

ПЕРИОД НА ПРОСПЕРИТЕТ

Конструкцијата на првата градба на манастирот е направена благодарение на донациите на императорот Мануел I Комнен (1143-1180). На крајот од градењето, основачите на манастирот, заедно со Симеон и Сава (основачи на манастирот "Хиландар"), се ангажирале да се подигнат и дополнителни згради, како еден вид утврдување на "Ватопед". Всушност, уште од тогаш датира континуираната врска меѓу овие два манастира, која опстанала сè до денес. Секоја година монасите од едниот манастир присуствувале на празникот кој го славел другиот манастир, а секогаш игуменот од домаќинот добивал свет предмет и пекторален крст (кој се носел на плеките).

За време на четвртата Крстоносна војна во 1203 година и владеењето на Андроник II (1282-1328), каталонските наемници го ограбиле и го опустошиле манастирот. Во своите походи тие постојано биле охрабрувани и помагани од страна на Патријархот John Beccus, кој бил еден вид адвокат на Источната православна унија, а воедно и на Ка-

Импозантните градби со карактеристичниот изглед датираат од градителскиот период во XVIII век, а биле изградени благодарение на донациите од страна на Патријархот Кипријан од Константинопол и Герасим II од Александрија.

Освен многуте црковни реликвији, во манастирот се чуваат и парчиња од Светиот крст, а и парче од садот од кој му било понудено вино на Исус, за време на распнувањето. Меѓу богатствата на манастирот е и драгоцената чаша (ЈАСПЕР), која според изгравираниот натпис била подарок од Мануел Кантакузен Палеолог (1349-1380) и за која се смета дека е чудотворна.

толичката црква. И во периодот кој следел, манастирот не бил поштеден од натамошните ненадејни напади, па со оглед на тоа бил и целосно уништен. Како и да е, кратко време потоа, со цел да ги поправи злоделата кои му ги направил на манастирот, Андроник додирал значителни финансиски средства за да се извршат поправки, со што настапил нов период на просперитет. Во текот на XIV век, Лазар I, кој тогаш управувал со Србија, бил еден од добродетелите на "Ватопед". Најдрагоцениот подарок кој тој му го дал на манастирот е иконата Virgin's Girdle - оставена во наследство на Апостолите пред нејзиното (Богородично) Успение. Таа претставува и најсветата реликвија во црквата "Св. Софија". Во тој период манастирот имал многу добротвори, меѓу кои бил и владетелот на Молдавија, Стефан Велики (1457-1504). Забележан е и фактот дека подоцна кралот на Сицилија, Алфонсо, се обврзал да ги поправи неправилностите во хрисовульите (црковни документи), длабоко навредувајќи ги неговите прекршувачи и на тој начин прекинувајќи ги страдањата и неволјите кои се случувале на цела Света Гора.

Импозантните градби со карактеристичниот изглед датираат од гради-

A SVETA BOGORODI SA

СВЕТА ГОРА - Империја без круна, држава без армија, земја без жени, богатство без пари, мудрост без книги, кујна без месо, молитва која никогаш не завршува, врска со вечноста која вечно трае, Ода за вечната верба, смрт без оплакување.

Николај Велимирович, Епископот

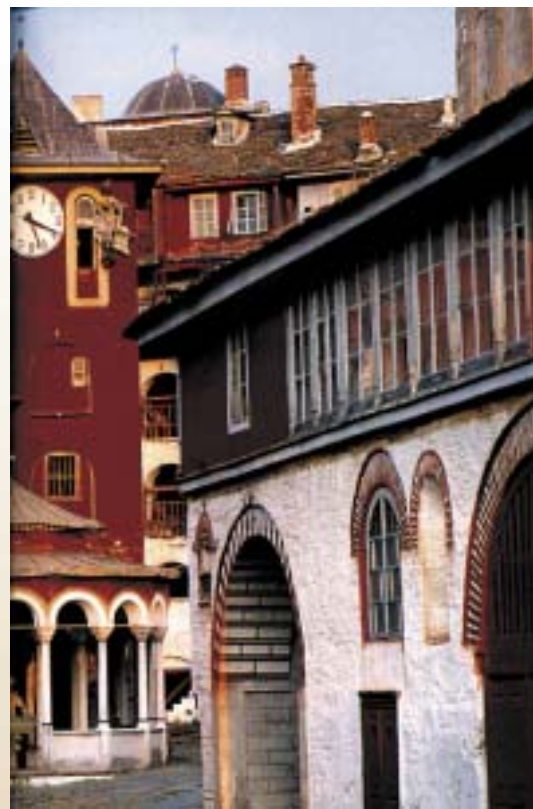
телскиот период во XVIII век, а биле изградени благодарение на донациите од страна на Патријархот Кипријан од Константинопол и Герасим II од Александрија. Набрзо, по периодот на турската окупација, значително стагнирал развојот на манастирот, при што морало да се продаде голем дел од имотите на "Ватопед". Најчесто, тие имоти се продавале на Грција и на околните држави, со цел да им се обезбеди скромна живеачка на монасите. Во 1743 година настапил нов период на просперитет, била отворена "Атоската школа", која за кратко време прераснала во најпознато и најквалитетно училиште на цела Света Гора. Во текот на овој период, руските цареви донирале значителни средства, со што придонеле за побрз развој на манастирот. Ваквиот плоден период траел до раниот XIX век, сè до почетокот на Грчката војна за независност.

СРЕДНОВЕКОВЕН ГРАД

Пространото предворје на манастирот "Ватопед" личи на плоштад на мал средновековен град. Одделени од величествената градба на католиконот и трпезаријата, бројните капели со

малите предворја се расфрлени секаде низ манастирскиот комплекс. Мермерните фонтани кои датираат од различни периоди и затворените галерии, најчесто водат кон околните шаренолики градби. Куполата на католиконот, која се потпира на четири мермерни столбови, изработени од Равенски порфир и сидовите украсени со византиски мозаици, претставуваат ретка и драгоцен уметност. Денес се опстанати само мал дел од овие мозаици и тие спаѓаат во највредните и најзабележителните во целиот византиски период. Сè уште со својата раскош тие покриваат голем дел од внатрешноста на црквата и тимпанонот на влезот од нартексот. Муралите во внатрешноста на главната црква се дела на Македонската школа и датираат од XIV век. Всушност, тие се едни од најстарите и најдостојни за почит сидни слики на цела Света Гора. Нив ги наредил императорот Андроник II и во нивните претстави е вклучен голем дел од животот на Пресвета Богородица. Подоцна, во текот на 1739 и 1819 година, овие сидни слики биле обновени, но сепак останале и оригиналните бои кои сè уште се видливи на некои места. Наспроти католиконот се наоѓа трпезаријата која е изградена во текот на XII век, а е насликана со мурали во 1786 година. Во неа, оброците сè уште се служат на старите сивобели мермерни маси, кои во другите манастири речиси целосно ги уништиле пиратите и турските освојувачи. Веднаш под врвот на католиконот е направен голем часовник, покрај кој е сместена машка фигура во турска облека која, пак, ги удира своната со чекан, отчукувајќи го на тој начин секој час. Во делот на нартексот е инкорпорирано и "фиалето" со величествениот свод, кој сè уште се потпира на тенки мермерни столбови. Внатрешноста на куполата е украсена со мурали на кои е претставено крштевањето на Исус на реката Јордан и Пентекостот.

Во библиотеката, одделена од овие уметнички дела, исто така, се зачувани големи богатства. Освен 2.000 преписи, тука се чуваат и 625 законици израбо-

ПОГЛЕД КОН КАМБАНАРИЈАТА И ДЕЛ ОД ГРАДБИТЕ НА МАНАСТИРОТ - "ВАТОПЕД"

тени од драгоцен материјал, 25.000 книги, како и мапи (карти) на Птоломеј, нацртани од Страбон. Освен многуте црковни реликвији, во манастирот се чуваат и парчиња од Светиот крст, а и парче од садот од кој му било понудено вино на Исус, за време на распнувањето. Меѓу богатствата на манастирот е и драгоцената чаша (ЈАСПЕР), која според изгравираниот натпис била подарок од Мануел Кантакузен Палеолог (1349-1380) и за која се смета дека е чудотворна.

Петте чудотворни икони со непроценлива вредност, сопственост на овој манастир се: Света Богородица Парамитија (Virgin Paramythia), Света Богородица Антифонитрија (Virgin Antiphonitia), Света Богородица Есфигменска (Virgin Esphagmeni), Света Богородица Киториска (Virgin Ktitorissa) и Света Богородица Бематариска (Virgin Beamatarissa) - која потекнува од IX или од X век и е најпочитувана. Нејзиниот празник се слави на 21 јануари, а празникот на манастирот е на 25 март и е посветен на Благовештение. На овој манастир му припаѓаат скитовите Св. Андреј (во близина на Кареја - главниот град на Света Гора) и Св. Димитриј, кој е изграден на еден од блиските ридови.

ТРПЕЗАРИЈАТА СО СИДНИТЕ СЛИКИ И МЕРМЕРНИТЕ СИНОБЕЛИ МАСИ